

วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา

ปัจจุบันนี้ ประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกได้นำเอากิจการวิทยุกระจายเสียงมาใช้ในการดำเนินการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยมีจุดมุ่งหมายใหญ่ ๆ ๒ ประการ (รวมศักดิ์ - แก้วปลั่ง และ อนันธนา อังกินันท์ ๒๕๒๔ : ๑๑) คือ

๑. วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชน เป็นการให้การศึกษาแก่คนทุกวัย เพื่อส่งเสริมความรู้ในคนในทิวเขาสาร เหตุการณ์ ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การแนะแนวอาชีพ ตลอดจนความรู้รอบตัวที่จำเป็นที่ทุกคนควรรู

๒. วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาโดยตรง เป็นการส่งรายการต่าง ๆ เป็นบทเรียนไปถึงผู้เรียน ช่วยเหลือครูในฐานะเป็นอุปกรณ์การสอน หรือสื่อการสอนชนิดหนึ่ง

อย่างไรก็ตามการนำเอาวิทยุกระจายเสียงมาใช้ในการศึกษานั้น แต่ละประเทศอาจจะมีวิธีการ และลักษณะการนำมาใช้แตกต่างกันดังที่ รวมศักดิ์ แก้วปลั่ง และ อนันธนา อังกินันท์ (๒๕๒๔ : ๑๑ - ๒๑) ได้กล่าวสรุปไว้ดังนี้

สหรัฐอเมริกา ได้ใช้วิทยุกระจายเสียงส่งเสริมการศึกษานักเรียนในถิ่นไกลจากเมืองตามชนบทต่าง ๆ โดยมุ่งที่จะปูพื้นฐานการศึกษาระดับผู้ใหญ่เพื่อที่จะได้มีโอกาสศึกษาในระดับวิทยาลัย หรือ มหาวิทยาลัย เช่น รัฐโอคลาโฮมา (Oklahoma) และ แคลิฟอร์เนีย (California) เป็นต้น ผู้ดำเนินการส่วนมากจะเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐแต่ละรัฐ และยังมีส่วนของงานของรัฐเข้าไปดำเนินงานนี้ด้วย วิทยุศึกษาขององค์การศึกษานักเรียนผู้ใหญ่ ที่มีชื่อเสียงในสหรัฐคือ โรงเรียนทางอากาศ เอฟ. เอ็ม. (F.M.)

ชื่อ โรงเรียนทางอากาศ เอฟ.เอ็ม. นิวยอร์กสเตทเอมไพร์ (New York States Empire FM.School of the Air) ส่งกระจายเสียงถ่ายทอดถึง ๑๒ สถานี ส่วนวิทยุโรงเรียนตามโรงเรียนมัธยมต่าง ๆ มักจะมีศูนย์อยู่ ณ เมืองโคโลราโด ซึ่งจะเป็น ศูนย์กลางของการศึกษาได้ เช่น แคลิฟอร์เนีย (California) จะมีศูนย์กลางการศึกษา อยู่ที่ เมือง ออเรนจ์ (Orange County) ซึ่งจะส่งกระจายเสียงไปตามเมืองต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการผลิตรายการสำหรับนักเรียนพิการ ซึ่งไม่สามารถไปโรงเรียนได้เหมือนนักเรียนปกติเรียกว่า โรงเรียนไฮสกูลทางอากาศ (High School of the Air) ซึ่งเด็กพิการเหล่านี้จะได้รับเครื่องรับวิทยุ เอฟ.เอ็ม. (FM.) หนังสือเรียน สมุดทำการบ้าน แผนที่ และอุปกรณ์การเรียนอื่น ๆ นอกจากนั้นก็มี การส่งคำถามให้นักเรียน และมีการทดสอบ ความรู้อยู่เสมอ ๆ วิชาที่ทำการสอนมี ภาษาอังกฤษ สังคมวิทยา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

ประเทศอังกฤษ การใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา รัฐบาลมอบสิทธิบริการ การกระจายเสียงในประเทศให้แก่องค์การ B.B.C. องค์กรกระจายเสียงแห่งสหราชอาณาจักร (The British Broadcasting Corporation) เพียงองค์กรเดียวเท่านั้น องค์กรนี้ดำเนินการภายใต้การควบคุมของ พ.ร.บ. หรือกฎบัตรที่รัฐบาลกำหนดขึ้นโดยเฉพาะ นอกจากนี้ สถานีวิทยุ B.B.C. ยังจัดรายการทางการศึกษาเพื่อบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิดด้วย ซึ่งเป็นจำนวนหนึ่งในสี่รายการทั้งหมด โดยมหาวิทยาลัยจะจ่ายค่าธรรมเนียม ให้ตามสัญญาของแต่ละปี รายการวิทยุรายการหนึ่ง ๆ ใช้เวลาสอนประมาณ ๒๐ นาที

ประเทศฝรั่งเศส รัฐบาลเป็นผู้จัด โดยมอบให้สำนักงานวิทยุและโทรทัศน์ โรงเรียน ดำเนินงานโดยจัดรายการสำหรับยูฟังสี่ประเภท คือ

๑. รายการส่งเขาห้องเรียนสำหรับนักเรียนและนักศึกษาที่กำลังเรียนในห้องเรียน เป็นรายการสอนวิชาในหลักสูตรของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยโดยตรง

๒. รายการสำหรับนักเรียนฟังขณะที่ไม่ได้อยู่ในห้องเรียน หรือปิดภาคเรียน เป็นรายการที่เกี่ยวกับวิชาที่สอนในห้องเรียนและการบ้านที่ครูให้ทำ ครูประจำชั้นอาจแนะนำให้ นักเรียนคอยฟังรายการที่บ้าน แลวนำมาอภิปรายในชั้นในวันรุ่งขึ้น หรือตอนเปิดเทอมก็ได้

๓. รายการสำหรับผู้ใหญ่ มีทั้งรายการประเภทฝึกฝนอาชีพ และเพิ่มพูนความรู้ เช่น ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ทบทวนความรู้เก่า ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วในโรงเรียน เพื่อ กันลืม สอนเกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน และปัญหาชีวิตประจำวันต่าง ๆ

๔. รายการสำหรับครู เพื่อขยายขอบเขตความรู้ของครู นอกเหนือไปจากการอ่าน หนังสือตำรา นอกจากนั้นส่งเสริมความรู้ในทางวิธีการสอน ปรัชญาการศึกษา และการใช้อุปกรณ์การสอน เป็นต้น

การจัดรายการต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้เขียนบทวิทยุ ใดแก่ครูที่ ได้รับการอบรมในด้านการ เขียนบทวิทยุมาเป็นอย่างดี รายการวิทยุส่วนมากมักจะบันทึกเป็น เทปไว้ล่วงหน้าก่อนออกราย การ เสมอ

เรดิโอ วิชั่น (Radio Vision) ฝรั่งเศสยังมีการสอนทางวิทยุอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า เรดิโอ วิชั่น (Radio Vision) เป็นการสอนทางวิทยุอย่างเดียวกับวิทยุ โรงเรียน แต่ทางโรงเรียนจะมีไสลด์ หรือ फिल्मสตริป ฉายประกอบให้นักเรียนได้เห็นภาพทาง ที่นักเรียนฟังทางวิทยุควบ บทเรียนแต่ละบทออกอากาศไปเข้าห้องเรียน ส่วนอุปกรณ์ที่เป็นภาพ คือไสลด์ หรือ फिल्मสตริป ทางโรงเรียนต้องซื้อเก็บไว้เป็นชุด ๆ แลวนำออกมาให้ใช้ประกอบ บทเรียนวิทยุในเรื่องนั้น ๆ การออกอากาศเมื่อใดนั้นทาง สำนักงานวิทยุและโทรทัศน์ โรงเรียน (R.T.S.) จะพิมพ์ตารางออกอากาศส่งไปตาม โรงเรียนล่วงหน้า

ประเทศรัสเซีย ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศที่ใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ไม่วาจะเป็นโทรทัศน์หรือวิทยุ สำหรับด้านวิทยุ นั้น ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือทางด้าน

การศึกษาที่สำคัญอย่างหนึ่ง ไม่ว่าในระดับรัฐบาลหรือส่วนของท้องถิ่น รายการวิทยุของรัฐเซีย จัดโปรแกรมวิทยุทางการศึกษาแก่เยาวชนของชาติตั้งแต่ระดับเด็กเล็ก ๆ เด็กวัยรุ่น (มัธยมศึกษา) และระดับอุดมศึกษา ลักษณะของรายการมีทั้งในรูปของการสัมภาษณ์ การสนทนา การแนะนำ การแสดงหรือละคร ชาวจากโรงเรียนและชาวของเยาวชนในต่างประเทศควย อย่างไรก็ตาม รูปแบบของสื่อการสอนไม่ว่าวิทยุ หรือ โทรทัศน์ จะได้รับการควบคุมจากส่วนกลาง ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล

ประเทศออสเตรเลีย ได้นำเอาวิทยุกระจายเสียงไปใช้ในการศึกษา โดยสถานีวิทยุ ABC ทำหน้าที่ส่งกระจายเสียงรายการวิทยุออกอากาศ นับเป็นการแก้ปัญหาของประเทศ ในด้านประสบปัญหา มีนักศึกษาจำนวนมากขาดแคลนครู นอกจากนี้ ออสเตรเลีย ยังร่วมมือกับประเทศนิวซีแลนด์ ในการใช้วิทยุเป็นสื่อกลางในการศึกษาผู้ใหญ่ โดยดำเนินการมาเป็นเวลานาน โดยมีการจัดตั้ง "สถาบันเทคนิคทางไปรษณีย์แห่งนิวซีแลนด์" ณ กรุงเวลลิงตัน สำหรับนักศึกษากว่า ๑๓,๐๐๐ คน และมีมหาวิทยาลัยทางวิทยุ เรดิโอ ยูนิเวอร์ซิตี (Radio University) ของมหาวิทยาลัยแห่งนิวเซาท์เวลด์ ที่ เมือง ซิดนีย์ โดยมุ่งการสอนทางระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้ประเทศออสเตรเลีย ยังให้ทุนการศึกษาแก่ครู อาจารย์ในบางประเทศ เช่นประเทศไทย ภายใต้ทุน โคลัมโบ ไปศึกษาและดูงานทางด้าน การเรียนการสอนทางวิทยุกระจายเสียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่ควย

ในประเทศญี่ปุ่น มีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนในระดับสูง ๆ เพราะส่วนมากทำงานและต้องการศึกษาในชั้นสูง เพื่อยกระดับความรู้และโอกาสในการทำงานที่ดี ๆ สถานีวิทยุกระจายเสียง เอ็น เอช เค. (NHK.) ได้เริ่มรายการการศึกษาทางวิทยุกระจายเสียงและได้ขยายงานทางด้านนี้ออกไปเป็นโครงการระดับชาติ

ในประเทศไทย วิทยุกระจายเสียงนับได้ว่าเข้าถึงประชาชนได้เกือบร้อยต่อร้อย เพราะจากการสำรวจทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๘ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีเครื่องรับวิทยุสำหรับฟังข่าวสารจากทางราชการ ปัจจุบันนี้มีสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งเป็นของหน่วยราชการซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากประมาณ ๒๑๐ สถานี และเป็นตัวกลางการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของรัฐบาล โดยมีคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ทำหน้าที่กำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการจัดตั้งสถานีและกำหนดหลักเกณฑ์ของมังกัมในการดำเนินการ คำนวณการวิทยุ ตลอดจนให้คำแนะนำ ควบคุมดูแล และตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อ ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่งเสริมกิจกรรมคานการ เมือง การทหาร เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ความสามัคคีของประชาชน การศึกษา ตลอดจนให้ข่าวสารและความบันเทิงแก่ประชาชนโดยทั่วไป

สำหรับรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษานั้น เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายของการให้การศึกษามี ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ กลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกสถานศึกษา และกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในสถานศึกษา จึงได้แบ่งประเภทของรายการออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. รายการวิทยุศึกษา (Educational Radio) ที่มุ่งเผยแพร่ความรู้ที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศ
๒. รายการวิทยุโรงเรียน (School Broadcast) ที่มุ่งให้ความรู้ตามหลักสูตรแผนุเรียนในชั้นเรียน

รายการวิทยุเพื่อการศึกษ (Educational Radio) นั้น รัฐบาลมีนโยบายให้สถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งผลิตรายการเพื่อการศึกษแก่ประชาชนอันได้แก่ การบริการทางคานความรู้ ข่าวสาร สารคดี ความบันเทิง และความรู้โดยทั่วไป โดยมีหลักการ -

โดยมีหลักการ ขอบข่าย และจุดมุ่งหมาย เพื่อ

๑. ชักนำให้ผู้ฟังตื่นตัวที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ วิธีการใหม่ ๆ ที่จะสามารถทำงานใดก็ตาม
๒. ส่งเสริมให้รู้จักคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น วัฒนธรรม จารีตประเพณี ที่ควรรักษาไว้
๓. ส่งเสริมคุณธรรม ศีลธรรม และความรู้ที่จำเป็นแก่การดำเนินชีวิตส่วนตัวและส่วนรวม โดยเฉพาะ ให้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ และให้รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม
๔. โนมนำชักจูงให้ผู้ฟังตื่นตัว เอาใจใส่ในเรื่องที่มีผลต่อส่วนรวม
๕. ปลุกฝังให้รู้จักคิดหลาย ๆ ทาง คอยเหตุผล ไม่เชื่อง่าย มองการณ์ไกลและไม่มองเหตุการณ์ต่าง ๆ คอยอารมณ์
๖. ส่งเสริมให้เสริมสนิยมที่ดี ในการอ่านหนังสือ ฟังดนตรี ศึกษาศิลปะกรรม ศิลปวัตถุการแสดงและอื่น ๆ
๗. ให้ความรู้ โดยตรงควบคู่กับสาระรายการที่เหมาะสมกับเรื่องนั้น ๆ
๘. ส่งเสริมให้รักชาติในทางที่ถูก
๙. สนับสนุนโครงการส่งเสริมหรือการพัฒนาประเทศ

สำหรับความรู้ที่วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาระยะไกล เผยแพร่ในรายการวิทยุเพื่อการศึกษานั้น แผนวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษามติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๑๓ (รวมศักดิ์ แก้วปลั่ง และ คณะ ๒๕๒๔ : ๒๐) ได้วางหลักการให้สถานีวิทยุกระจายเสียงใช้ปฏิบัติเพื่อผลิตรายการความรู้ทั่วไปดังนี้

๑. ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพ
๒. ความรู้วิชาสามัญ สำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในสถานบันการศึกษา
๓. ความรู้ที่ควรทราบหรือจำเป็นของทราบ เพื่อสามารถปฏิบัติตามสิทธิ และ

ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ กฎหมาย หรือ ระเบียบวัฒนธรรม และจารีตประเพณีของบ้านเมือง

๘. ความรู้ที่ควรทราบ เพื่อก่อให้เกิดความพอใจและสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและสวัสดิภาพแก่ส่วนรวม

๙. ความรู้ที่ช่วยให้สามารถวินิจฉัยทัศนคติในเรื่องที่มีผลต่อส่วนรวมได้ถูกต้อง

๑๐. ความรู้และคุณธรรมที่จะช่วยให้คำนึงถึงส่วนรวมในปัจจุบันและความสุขความเจริญของคนรุ่นต่อไป

๑๑. คุณธรรมและความรู้ที่ช่วยให้มนุษยธรรมและความนิยมทางวัตถุสมดุลกัน

๑๒. ความรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ประโยชน์ การป้องกันและการอนุรักษ์รักษา

๑๓. ความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๑๔. ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ในระดับที่คนทั่วไปควรรู้

๑๕. ความรู้เรื่องสุขศึกษา โภชนาการ และสุขภาพจิต

๑๖. ความรู้เรื่องศิลปะ คณิตศาสตร์ และอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลสามารถหาความเพลิดเพลินได้โดยสมควรแก่สภาพ

ได้โดยสมควรแก่สภาพ

ปัจจุบัน รัฐบาลได้อนุมัติโครงการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา โดยมีการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเครือข่ายที่ ๒ เพื่อการศึกษา ขึ้น โดยอนุมัติให้ใช้เงินยืมของสมาคมการพัฒนาประชาชาติ IDA. (International Development Association) เพื่อพัฒนาการศึกษา มีระยะดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ - ๒๕๒๗ - (กรมการศึกษานอกโรงเรียน กองปฏิบัติการ ๒๕๒๔ : ๑๒) โครงการนี้ใช้งบลงทุนซึ่งประกอบด้วยเงินยืมธนาคารโลก และงบประมาณสมทบเพื่อดำเนินการในด้านการสร้างเครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษาแห่งชาติ เครือข่ายนี้ประกอบด้วยสถานีวิทยุ ๑๑ สถานี ซึ่งจัดตั้งในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ลำปาง แม่ฮ่องสอน นครสวรรค์ สงขลา สุราษฎร์ธานี กระบี่ ระนอง จันทบุรี ขอนแก่น และ อุบลราชธานี (กรมประชาสัมพันธ์ ๒๕๒๔ : ๒) และเมื่อเชื่อมโยงเข้าด้วยกันแล้วจะมีรัศมีการออกอากาศครอบคลุมพื้นที่

จะมีรัศมีการออกอากาศคลุมพื้นที่ ร้อยละ ๕๐ ของประเทศ เครือข่ายวิทยุนี้มีการประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบทางเทคนิคคือการสร้างสถานี ติดตั้งอุปกรณ์ และการดำเนินงาน ออกอากาศ ส่วนการจัดรายการป้อนสถานีในเครือข่าย อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ การใช้เวลาออกอากาศทางเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเครือข่ายที่ ๒ เพื่อการศึกษา จะแบ่งออกเป็น ๒ โครงการคือ

๑. โครงการวิทยุโรงเรียน ออกอากาศสัปดาห์ละ ๕ ชั่วโมง
๒. โครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ ออกอากาศ สัปดาห์ละ ๒๐ ชั่วโมง
๓. โครงการ เพื่อการศึกษาสำหรับครูประจำการทางวิทยุไปรษณีย์ ออกอากาศ สัปดาห์ละ ๑๐ ชั่วโมง

แผนปฏิบัติการการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเครือข่ายที่ ๒ เพื่อการศึกษา ระยะแรกจะเริ่มต้นในต้นปีการศึกษา ๒๕๒๖ และระยะที่ ๒ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่เกือบทั่วประเทศซึ่งจะเริ่มในปีการศึกษา ๒๕๒๗

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิทยุในค่านการศึกษ โดยเฉพาะการใช้วิทยุเพื่อการศึกษสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกสถาบันการศึกษานั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้มากแล้ว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้ คือ

ในปี ๑๙๒๐ ได้เริ่มมีการพยายามศึกษาหาทางให้วิทยุเป็นสื่อสองทางในประเทศอังกฤษ เบอร์โทดท์ เบรชท์ (Bertold Brecht) ได้กล่าวไว้ว่า "วิทยุเป็นสื่อทางเดียวที่อาจจะเป็นสื่อสองทางได้ และ วิทยุจะต้องเปลี่ยนจากเครื่องมือโฆษณา เป็น เครื่องมือในการสื่อความหมาย " (Cassirer ๑๙๓๓ : ๑๕๔ - ๑๕๕)

ต่อมา สหพันธ์การเกษตร และ สมาคมการศึกษาผู้ใหญ่แห่งแคนาดา (The Canadian Federation of Agriculture and Canadian Association of Adult Education) ได้ใช้วิทยุในการสอนในชนบทโดยมีการดำเนินคดีใหญ่ฟัง "อ่าน - ฟัง อภิปราย - และลงมือทำ " (Cassirer ๑๙๓๓ : ๑๕๖

ในปี ๑๙๖๓ รัฐบาลสาธารณรัฐโตโก (Republic of Togo) ได้ทดลองจัดตั้งกลุ่มอภิปรายทางวิทยุขึ้น กลุ่มอภิปรายนี้จะร่วมกันรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง รายการประกอบควมรายการที่เกี่ยวกับการเสริมธุรกิจชนบท การสาธารณสุข แผนพัฒนาแห่งชาติ การศึกษาและสวัสดิการสังคม นอกจากนี้ยังมีการรายงานมติของกลุ่มอภิปรายต่าง ๆ และการตอบปัญหาของกลุ่มอีกด้วย ในแต่ละสัปดาห์ หลังจากทดลองดำเนินงานไปได้ ๒ ปี ก็พอจะสรุปได้ว่า " รายการวิทยุชนบท " (L'heure Rurale) ในอัฟริกาได้ผลดีที่เพิ่มเติมกับกลุ่มอภิปรายทางวิทยุชนบทในอินเดีย และได้ขยายงานออกไปอีก ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อโครงการ ก็คือเรื่องการเงินระหว่างหมู่บ้านและ เจ้าหน้าที่พัฒนา (วิลเบอร์ แชรรม์ กับคณะ แพลโคย ศรีน้อย โปวาทอง ๒๕๑๔ : ๓๕ - ๓๖)

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ รัฐบาลอินเดียนได้ทดลองตั้งกลุ่มอภิปรายทางวิทยุในหมู่บ้านรอบเมือง ปูนา รวม ๑๔๔ แห่ง เพื่อหาทางจัดของว่างในการติดต่อสื่อสารกับชาวชนบทและยกระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบทอีกด้วย กลุ่มเหล่านี้มีสมาชิกกลุ่มละ ๒๐ คน ซึ่งจะส่งรายการวิทยุร่วมกัน เกี่ยวกับวิธีการหรือโครงการทางงานเกษตรกรรมและการพัฒนาชุมชน เป็นเวลา ๓๐ นาที แล้วจึงร่วมกันอภิปรายและประชุมคัดสรรใจในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในหมู่บ้านของตน ผลปรากฏว่าโครงการนี้ประสบผลสำเร็จอย่างมาก สมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการทางการเกษตรใหม่ ๆ และชาวชนบทก็เริ่มเห็นประโยชน์ของโครงการนี้ รัฐบาลได้คัดสรรใจขยายโครงการออกไปอีก แต่ก็ไม่ใครวคเร็วนัก เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ และบุคคลากร (วิลเบอร์ แชรรม์ และ คณะ แปลโดย ศรีน้อย โกวาทอง - ๒๕๑๔ : ๓๐ - ๓๕)

จอห์น เจ. บราวน์ (John J. Brown) ได้ทดลองวิจัยโดยเปรียบเทียบผลการสอนโดยใช้วิทยุโรงเรียนกับใช้ครู ประชากรเป็นนักเรียนชั้น ๖ และ ๗ ปรากฏผลการวิจัยว่า นักเรียนทางเรียนจากวิทยุโรงเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีไม่เท่ากับตัวครูสอนเอง แต่ความสามารถในการนำไปใช้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (Brown ๑๙๓๓ : ๖)

ในปี ๑๙๖๕ เซเนกัล (Senegal) ใช้วิทยุในการสอนการศึกษามัธยมในชนบทภายใต้ความช่วยเหลือของ ยูเนสโก (UNESCO) โดยกำหนดคิใหญ่ฟังได้มีการโต้ตอบรายงานเขาไปยังสถานีวิทยุควย และมีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือผู้เรียน ปรากฏว่าได้ผลดีและต่อมาได้จัดทำเป็นโครงการถาวรโดยรัฐบาลของเซเนกัลเอง (Cassirer ๑๙๖๗ : ๑๕๖ - ๑๕๗)

ต่อมาแคนาดา (Canada) ได้จัดทำโครงการส่งวิทยุและโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมไปยังชาว เอสกีโม (Eskimo) และหมู่บ้านชาวอินเดียน ในเขตภาคเหนือปรากฏว่า รายการวิทยุได้รับความสำเร็จมากกว่ารายการโทรทัศน์ (Cassirer ๑๙๖๗ : ๑๕๘)

พ.ศ. ๒๕๑๔ อรานา (Arana) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงที่เมือง มอร์โดส ประเทศเม็กซิโก พบว่าประชากรร้อยละ ๘๒ มีเครื่องรับวิทยุเป็นของตนเอง สถานีวิทยุกระจายเสียงประจำถิ่นได้จัดรายการเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น เช่น อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ราคาพืชไร่ รายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย รายการภาษา แต่เมื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ฟังกลับได้ผลว่ามีผู้สนใจรายการดังกล่าวน้อย ส่วนใหญ่กลับไปสนใจรายการในเมืองเม็กซิโกมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนชอบฟังรายการดนตรีและละครวิทยุมากกว่าชอบรายการเกี่ยวกับการศึกษาและรายการสุขภาพอนามัยน้อย (McAnany ๑๙๗๓ : ๖)

พ.ศ. ๒๕๑๔ สเปนญ (Spain) ได้ทำการสำรวจผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงในเขต คาเวา (Davao) เกาะมินดาเนา (Mindanao) ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่ารายการที่ผู้ฟังมากที่สุดแก่ ชาว ละคร ดนตรี และรายการพิเศษประจำสัปดาห์ ส่วนรายการที่จัดเป็นบริการสาธารณะ เช่น รายการเกี่ยวกับการถือกรรม รายการตามโครงการวางแผนครอบครัวได้รับความนิยมน้อย และยังสรุปว่า รายการข่าวสารมักต้องแข่งขันกัน รายการบันเทิงเสมอ (McAnany ๑๙๗๓ : ๖)

พ.ศ. ๒๕๑๖ จุชาติพิพย์ บุญยธรรมศินีย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " ประชาชนตีในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาประชาชนศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา " เพื่อศึกษาความสนใจของผู้ฟังในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการฟังรายการกระจายเสียงของสถานีวิทยุศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่สนใจรายการสารคดี บทความ เกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญและข่าว ช่วงเวลาที่ผู้ฟังมากในวันจันทร์ ถึงวันเสาร์ คือ ๐๕.๐๐ - ๐๗.๐๐ น. และ ๑๙.๐๐ - ๒๓.๐๐ น. ผู้ฟังต้องการให้เพิ่มรายการสารคดี บทความ เกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ ๆ วิเคราะห์ข่าว และรายการถ่ายทอดเสียงรายการสำคัญ ๆ สาเหตุที่ผู้ฟังไม่ได้ฟังรายการเพื่อการศึกษาประชาชนเป็นเพราะต้องทำงานอื่น หรือฟังจากสถานีอื่นในช่วงเวลานั้น (จุชาติพิพย์ บุญยธรรมศินีย์ ๒๕๑๖ : ๗.)

ศูนย์วิจัยนิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากผลการวิจัยในรอบ ๑๐ ปี จาก พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๑๖ ปรากฏผลว่า วิद्यุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่ประชาชนนิยมมากกว่าสื่อมวลชนชนิดอื่น และเวลาที่ประชาชนนิยมฟังวิทยุมากที่สุดคือเวลา ๐๖.๐๐ - ๐๘.๐๐ และ ๑๘.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. (Chulalongkorn University np.nd. : ๓๖ - ๔๕)

พ.ศ. ๒๕๒๖ วีระพันธ์ สวัสดิ์ ใจทำการวิจัยเรื่อง " ประสิทธิภาพของรายการวิทยุในโครงการการศึกษาออกโรงเรียนทางวิทยุและประโยชน์ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคใต้ " ผลปรากฏว่า นักศึกษาส่วนมากนิยมฟังรายการวิทยุ ว.ปณ. และมุ่งหวังจะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วงเวลาที่นักศึกษาต้องการให้รายการวิทยุของ ว.ปณ. ออกอากาศคือ ๐๖.๐๐ - ๐๖.๓๐ น. และ ๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น. ความยาวของรายการแต่ละรายการควรจะยาว ๓๐ นาที รูปแบบรายการวิทยุที่นักศึกษารอบตามลำดับคือ ละคร สนทนา โต้ตอบ สัมภาษณ์ และ บรรยาย นักศึกษาต้องการให้เสนอรายการวิทยุที่มุ่งส่งเสริมความรู้ และประสบการณ์ชีวิตมากกว่ารายการวิทยุที่ให้ความรู้ในเนื้อหาวิชาโดยตรง นักศึกษาอ่านบทเรียนในคู่มือเรียนก่อนฟังรายการวิทยุจะทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดีกว่า และรายการวิทยุที่จัดได้คือ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ส่วนวิชาวิทยาศาสตร์นั้น ควรแก้ไข (วีระพันธ์ - สวัสดิ์ ๒๕๒๔ : ข. - ก.)

พ.ศ. ๒๕๒๔ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ จังหวัดลำปาง (ศนอ.) ได้สรุปรายงานการติดตามผลโครงการ การทดลองการศึกษาทางวิทยุและประโยชน์หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จระดับ ๓ ทางวิทยุและประโยชน์ในเขตภาคเหนือ เกี่ยวกับรายการวิทยุผลปรากฏว่า นักศึกษาส่วนมากอ่านคู่มือเรียนก่อนฟังรายการวิทยุ ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดี นักศึกษาชอบฟังรายการวิทยุประเภท บทสนทนา ละคร บทความสั้น ๆ การพูดสลับเพลง

และนักศึกษาต้องการฟังวิทยุมากเวลา ๒๐.๓๐ - ๒๑.๓๐ น. มีบางส่วนต้องการฟังในเวลา กลางวัน และมีประชาชนทั่วไปชอบฟังรายการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ควย (กรม การศึกษานอกโรงเรียน กองปฏิบัติการ ๒๕๒๕ : ๑๐๘ - ๑๐๙)

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๑ โรเบิร์ต เอส กริฟฟิน (Robert S. Griffin) ได้ทำการประเมินผล โครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ในประเทศไทย ผลปรากฏว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง การวางแผนยังไม่รัดกุมเพียงพอ และเกรงมือ ในการสำรวจความต้องการของผู้เรียนไม่ได้รับการทดสอบก่อนนำไป เจาหนาที่ไม่ได้ รับการฝึกอบรมเพียงพอออกนอกเขตชุมชน แต่การสำรวจความต้องการของผู้เรียนก็เป็น ประโยชน์มากต่อการจัดหลักสูตรและวัสดุการเรียนการสอน หลักสูตรกลุ่มสนใจยาวเกินไปและจุด มุ่งหมายไม่ชัดเจน การออกอากาศรายการวิทยุรายการละ ๒ ครั้ง จะได้รับความพอใจ มากกว่าการออกอากาศรายการละ ๑ ครั้ง การส่งคู่มือเรียนให้กับผู้เรียนช้าเกินไป นอก จากนั้น การนิเทศติดตามผลยังน้อยเกินไป และไม่มี การเตรียมการที่แน่นอน การประเมิน ผลไม่ได้จัดทำตั้งแต่ต้นของโครงการ

ภาคเหนือ การเรียนการสอนใช้การฟังวิทยุ ศึกษาจากหนังสือ และ พบกลุ่ม ซึ่งนักศึกษา เห็นว่ารายการวิทยุและการพบกลุ่มมีความสำคัญเท่ากัน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาคเหนือมีการวางแผนผลิตรายการวิทยุไว้อย่างดี แต่รายการบางรายการยาวเกินไป และ การติดต่อระหว่างผู้เรียนกับศูนย์ทำได้ยาก

ภาคใต้ ผู้เรียนมีความสนใจวิชาชีวมาก การพบกลุ่มทำได้ยากโดยเฉพาะการกำ หนดจำนวนนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม ๓๐ คน นั้น ไม่ค่อยเหมาะสมกับผู้เรียนในบางท้องถิ่น รายการ วิทยุเสนอ ตามความต้องการของผู้เรียน การบริหารและการจัดการทำได้ยาก การจัดการกลุ่มไม่ ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร การนิเทศติดตามผลทำอย่างต่อเนื่อง แต่มีความจำกัดในทางงบ ประมาณมากเกินไป (Griffin ๑๙๕๑ : ๑๘ - ๒๒)